

Acum 15 ani a încetat din viață la Iași, *Aglae Pruteanu*, artista care a însușit prin jocul ei, mai mult de patru decenii, scena teatrului moldovean, căreia i-a dăruit cu devotament resursele talentului ei excepțional. Elevă a lui M. Galino la Conservatorul ieșean, marea actriță a creat cele mai variate roluri din repertoriul dramaturgiei universale și autohtone, dovedind o prodigioasă intuiție artistică în înțelegerea situațiilor dramatice.

Din marea galerie a creațiilor sale au făcut parte: *Ofelia (Hamlet)*, *Desdemona (Othello)*, *Luiza Miller (Intrigă și iubire)*, „*Nora*”, *Maslova (Învierea)*, „*Anna Karenina*”, *Flameola (Martira)*, *Melisanda (Prințesa-ndepărtată)*, *Margueritte Gauthier (Dama cu camelii)*, *Iulia (Ovidiu)*, *Getta (Fintina Blanduziei)*, *Doamna Clara (Vlaicu-Vodă)* etc. *Aglae Pruteanu* a fost îndeosebi una din marile interprete ale teatrului clasic rus (*Ostrovski*, *Tolstoi*, *Dostoievski*). Expresivitatea mobilă a figurii, studiul atent al gestului, ca și pătrunderea adâncă a caracterelor au dus-o la întruparea celor mai diverse tipuri, în care artista nu repeta un model cunoscut, ci reflecta totdeauna noi și variate aspecte ale personalității sale. Cu o rară modestie și un admirabil atașament de orașul care i-a dat cele dintii satisfacții în cariera dramatică, *Aglae Pruteanu* nu s-a desprins de teatrul ieșean, rămânându-i devotată pînă la sfîrșitul vieții, deși a obținut succese la Teatrul Național din București și Craiova (1912).

Autoare a unui substanțial volum de *Amintiri din teatru*, artista a dezvăluit în pagini impresionante, experiența sa în creația rolurilor, ideile sale despre arta dramatică și o cuprinzătoare serie de observații asupra activității teatrului moldovean între 1880 și 1924 (date ce închid cariera sa teatrală).

Cu 85 de ani în urmă, în lunile iunie și iulie ale anului 1871, a avut loc cel de al doilea turneu în Transilvania al lui *Mihail Pascaly* — una din marile figuri ale teatrului românesc din a doua jumătate a secolului trecut. În fruntea unei trupe alcătuită din actori de talent: *Matilda Pascaly*, *Maria Vasilescu*, *C. Bălănescu*, *P. Vellescu*, *I. Gestianu* ș.a. *Pascaly* a dat spectacole în orașele: *Brașov*, *Sibiu*, *Cluj*, *Năsăud*, *Oradea*, *Gherla*, cu un repertoriu mult ameliorat față de cel al primului său turneu (1868) cuprinzînd mici piese istorice (*Zavera lui Tudor*), drame adaptate din literatura dramatică străină și comedii originale. La *Cluj*, reprezentațiile au avut loc în sala „*Reduta*”, trezind aprecierile elogioase ale ziarelor maghiare „*Kelet*” și „*Kolosvary Közlöni*”, în paginile cărora *Pascaly* și *Bălănescu* sînt considerați drept „actori de o remarcabilă rutină”, după cum ziarul „*Alföld*” din *Oradea* își mărturisea admirația pentru jocul „plin de elan nobil și expresie” al lui *Pascaly*.

Turneul lui *Pascaly* — ca și acel al lui *Millo* din 1870 — a contribuit la afirmarea mișcării teatrale din Ardeal, trezind interesul pentru dramaturgia și teatrul românesc în această provincie. Un exemplu îl constituie înființarea unei „societați dramatice” ambulante, alcătuită din studenți clujeni la îndemnul soților *Alexandrescu*, actori din trupa lui *Pascaly*, rămași un timp la *Cluj* în urma încheierii turneului și care au organizat o serie de reprezentații în centrele românești din nordul Ardealului.

De la moartea celebrului poet și dramaturg spaniol *Don Pedro Calderon dela Barca Heñao y Riano*, născut la Madrid în 1600, au trecut 275 de ani (25 mai 1681).

Autor de stanțe și sonete în tinerețe, talent de o mare precocitate, Calderon e unul din cei mai reprezentativi și fecunzi dramaturgi ai Spaniei — prețuit de contemporanul său Lope de Vega, admirat de Lessing și Schlegel — a cărui operă cuprinde peste o sută de comedii, drame și un impresionant număr de „autos sacramentales” (mistere creștine de tipul *Devoțiunii crucii*) în care exaltarea romantică se îmbină cu fantezia și cu emotivitatea intensă a melodramei. Dacă *La vida es sueño* (Viața e vis) reia o temă din *Halima* și *Luiz Peres el gallego* poate fi comparat cu Franz Mohr, *Alcadele din Zalamea* apare ca purtător al justiției poporului, ca apărător al demnității lui împotriva prejudecăților de clasă ale nobilimii, exprimând un protest împotriva abuzurilor „cavaleresti” în relațiile cu omul din popor. În mediul catolic al Spaniei monarhiste din secolul al XVII-lea, Calderon a redat cu curaj spiritul nou, care constituia o realitate în lupta pentru înfrângerea atotputerniciei feudale.

Una dintre primele piese ale lui Calderon, jucată pe o scenă rominească, a fost *Viața e vis* (Teatrul Național din Cluj, stagiunea 1931—1932).

Scriitor realist-critic, a cărui operă dramatică e o adevărată „enciclopedie a vieții și moravurilor” din Rusia de la mijlocul secolului al XIX-lea, *Alexandr Ostrovski*, de la moartea căruia se împlinesc 70 de ani (14 iunie 1886), e considerat drept unul dintre creatorii teatrului național rus.

Trăind în epoca în care se accentuează procesul de descompunere a societății feudale și se ridică noua clasă legată de afirmarea capitalismului, Ostrovski a demască în piesele sale atit condițiile de viață în statul autocrat țarist (pe care Dobroliubov l-a denumit semnificativ „împărăția întunericului”), cit și caracterul inuman al „civilizației” burgheze, dominată de puterea banului ca unic criteriu de valorificare a omului (*Furtuna*, *Nu te sui în sania altuia*, *Bani turbați*, *Pădurea*, *Lupii și oile*, *Fata fără zestre*, *Vinovați fără vină* etc.)

Numele lui Ostrovski e legat de activitatea Teatrului Mic din Moscova, unde au fost reprezentate în premieră principalele sale piese.

Piesele lui Ostrovski, care ocupă astăzi un loc însemnat în repertoriul teatrelor noastre, au fost puțin și sporadic reprezentate în trecut.

Menționăm că la Teatrul Național din Iași s-au jucat în jurul anului 1900 *Furtuna* și *Floarea sălbatică* în interpretarea actorilor: Aglae Pruteanu, P. Sturdza și State Dragomir.

Pierre Corneille, părintele tragediei clasice franceze, de la nașterea căruia se împlinesc 350 de ani (6 iunie 1606) și-a început cariera literară ca autor de comedii (*Mélite*, *Clitandre*, *Iluzia comică*), dar celebritatea i-a adus-o incomparabilul succes al *Cidului*, inspirat dintr-o dramă spaniolă a lui Guillen de Castro. Marele dramaturg — alte cărui opere au venit rind pe rind să consacre talentul său excepțional: *Horace*, *Cinna*, *Polyeucte*. în care frumuseța stilului se îmbina cu un înalt nivel de gândire, a întâmpinat opoziția Academiei Franceze, în forul căruia nu a putut pătrunde decât după un deceniu de activitate.

Triumful spontan, care a marcat premiera *Cidului*, se datorește conflictului dramatic al piesei: opoziția dintre pasiune și datorie — precum și arhitecturii severe a tragediei, bazate pe respectul „unităților” aristotelice. Dezvoltind cu artă tema voinței puternice și dominante în viața eroilor și ridicind la un înalt nivel artistic revelarea frumuseții morale a caracterului uman, Corneille a redat însă un conflict limitat la viața aristocrației feudale, trăsătură specifică a tragediei clasice franceze. Chiar în piesele care evocă anti-chitatea romană, el rămâne reprezentantul epocii sale, transpunind eroii lumii antice în personaje tipice societății din perioada de atotputernicie a monarhiei absolute.